

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav české literatury a komparatistiky

Posudek vedoucí diplomové práce Bc. Anety Křížkové

„Soustroví Carpathia“ – Vhled do současného uvažování o prostoru periferie

Cíl práce, její účel a směřování

Diplomová práce vychází z autorčina zájmu o středoevropské literatury. Při výběru pramenného materiálu však texty ohraničila jejich referencí k prostoru Zakarpatské Ukrajiny. Bukovina i Halič patří ke stěžejním toposům středoevropské literatury. Diplomantka si je pro účely práce definuje především jako prostory periferní a hraniční. Prostřednictvím konkrétních textů současné slovenské, ukrajinské a polské literatury chce totiž charakterizovat podstatné aspekty prostoru periferie. A to jak v topografickém, tak časovém (nostalgické vzpomínání na pominulé krajiny a místa) či mocenském slova smyslu. „Hraniční“ charakter mají i tři texty, jež si autorka zvolila pro svou analýzu – nemyslím tím pouze v regionálním slova smyslu (např. současné slovenské literatuře se příliš komparatistických prací nevěnuje), ale i žánrovém – *Carpathia* slovenského autora Maroše Krajňaka se označuje za lyrickou novelu, *Szczerekův Přijde Mordor a sežere nás aneb Tajná historie Slovanů* za literární reportáž a Prochazkovi *Jinací* mísí románové vyprávění s esejí a genealogií.

Metodologie a práce s odbornou literaturou

Autorka vychází z areálových a kulturních studií, představuje teoretické koncepty, které pracují s metaforou „středu“. Aby vymezila vztah centra a okraje, dominantní a periferní kultury využívá též některé koncepty postkoloniálních studií. Podrobně se pak věnuje metafoře sebekolonizujících kultur, se kterou pracuje literární historik a mediální teoretik Alexander Kiossev. V analytických částech se ukázalo, že produktivní je též využití pojmu trauma fikce či traumatické narace.

Styl a prezentace

Práce je rozčleněna na teoretickou a analytickou část. Po úvodním představení tématu, vymezení a definici pojmů, možných teoretických a metodologických inspiracích následuje analýza výchozího pramenného materiálu. Při jeho analýze však odkazuje, jak na další kanonická díla východostředoevropské literatury, tak hledá a posléze aplikuje i jiné teoretické koncepty (Roland Barthes, Gaston Bachelard, Simon Schama). Je třeba ocenit, že v kontextu středoevropské literatury se diplomantka pohybuje poměrně bezpečně a dokáže najít i nečekané souvislosti.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Práce je přehledně a logicky členěná. Přestože se tradiční členění na teoretický výklad a následnou praktickou aplikaci může jevit trochu „školsky“, neztrácí diplomantka ani během

rozsáhlých interpretačních kapitol ze zřetele teoretický rámec práce, kterým je problém interpretace různých aspektů prostoru periferie. Analytické kapitoly jsou dokladem velmi pozorného čtení. Komparatistická analýza zřetelně a funkčně vynikne zvolenou kompozicí; závěrečná část funguje jako syntéza vstupní teoretické kapitoly a centrální analytické části. Autorka se znovu vrací k předchozím analýzám, reviduje funkčnost, použitých teorií (sebe-kolonizační rysy středoevropské literatury, trauma fikce, utváření kulturní paměti) a pokouší se znovu definovat rysy periferního prostoru (např. skrze kategorii hranice, převrstvení či formy a beztvarosti, specifických podob paměti).

Celkové hodnocení

Bylo-li cílem práce „představení netradičních konceptů, v jejichž intencích lze uvažovat o areálu střední Evropy v současných literárních reprezentacích vycházejících z totožného prostoru,“ pak byl jistě naplněn. Diplomantka skutečně představila koncepty, které se běžně v souvislosti s hledáním středoevropské (literární) identity nepoužívají. Za inspirativní považuji především Kiossevův koncept sebe-kolonizující kultury, vycházející z „traumatu globální absence.“ I když klíčová otázka, a sice – nakolik je sebe-kolonizační přístup de/kolonizační, západocentrický a pro středoevropskou literaturu použitelný, zůstává a bude, předpokládám, jádrem obhajoby práce. Stejně tak, jestli a jak je potřeba interpretovat tyto literatury jako „postsovětské“ nebo zda lze automaticky spojovat tendence postkoloniální a postmoderní, jak se to děje např. v ukrajinské literatuře. Za úvahu by také stálo, do jaké míry je autorčin popis a charakteristika prostoru periferie platný obecně, nebo zda jí zmíněné vlastnosti odpovídají výhradně specifické (politické, historické, kulturní) geografii (východo)středoevropského regionu. A jedná se spíše o marginocentrismus nebo polycentrismus?

Práce zřejmě neprošla finální jazykovou korekturou, a proto narazíme na neobratné stylizace či překlady, v jiných ohledech však požadavky kladené na diplomové práce splňuje, proto ji **doporučuji k obhajobě** a navrhuji ji hodnotit podle jejího průběhu jako **výbornou** nebo **velmi dobrou**.

V Praze 21. ledna 2021

Mgr. Blanka Činátlová, Ph.D